

POSTANOWIENIE

Dnia 30 października 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki

w sprawie **H.P.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 30 października 2024 r.,

kwestii dopuszczalności apelacji wniesionej przez pełnomocnika oskarżyciela posiłkowego

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 16 maja 2024 r., sygn. akt II AKo 29/24, w przedmiocie wznowienia postępowania

na podstawie art. 430 § 1 k.p.k.

postanowił:

1. **pozostawić apelację bez rozpoznania;**
2. **zasądzić od Skarbu Państwa na rzecz adw. S.B. (KA w W.), jako obrońcy z urzędu H.P., kwotę 300 zł za sporządzenie i wniesienie w sprawie odpowiedzi na apelację;**
3. **obciążyć oskarżyciela posiłkowego S.P. kosztami sądowymi postępowania odwoławczego.**

UZASADNIENIE

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Oleśnicy z dnia 12 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 175/20, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 8 grudnia 2022 r., sygn. akt IV Ka 838/22, H.P. została uznana za winną tego, że od dnia 26 czerwca 2019 r. do dnia wydania wyroku przez Sąd I

instancji, w D. (Irlandia) i Sycowie, bez porozumienia z ojcem S.P., bez zamiaru powrotu, wyjechała w dniu 19 marca 2018 r. z Irlandii do Polski, zabierając wbrew jego woli małoletnią E.P., a następnie wbrew postanowieniu zabezpieczającemu Metropolitarnego Sądu Rejonowego w D. z dnia 6 marca 2019 r. (nr ref. [...]), nakazującemu złożenie paszportu małoletniej w tamtejszym wydziale prawa rodzinnego i zakazie jej wywiezienia z jurysdykcji tamtejszego sądu oraz wbrew jego woli, jako osoby ustanowionej wyłącznym opiekunem dziecka powołanym do wykonywania władzy rodzicielskiej, bez prawa matki do kontaktów z małoletnią, na podstawie prawomocnego orzeczenia w/w Sądu z dnia 25 czerwca 2019 r. (nr ref. [...]) oraz wbrew prawomocnemu w dniu 22 lutego 2019 r. orzeczeniu Sądu Rejonowego w Oleśnicy z dnia 9 października 2018 r. (III Nsm 386/18) i postanowieniu tego Sądu z dnia 11 kwietnia 2019 r., zlecającego kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie E.P., przetrzymuje ją w nieustalonym miejscu pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, bez zamiaru przywiezienia małoletniej do Irlandii, do miejsca zamieszkania ojca, czym działała na szkodę wymienionego S.P., tj. przestępstwa z art. 211 k.k., z wymierzeniem jej za to kary 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres 3 lat próby wraz z oddaniem skazanej pod dozór kuratora sądowego i zobowiązaniem do informowania go o przebiegu okresu próby, a także orzeczeniem nawiazki na rzecz oskarżyciela posiłkowego S.P. w wysokości 5.000 złotych.

Pismem z dnia 16 kwietnia 2024 r. obrońca z urzędu skazanej H.P. złożył wniosek o wznowienie postępowania karnego w sprawie zakończonej prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Oleśnicy z dnia 12 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 175/20, zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 8 grudnia 2022 r., sygn. akt IV Ka 838/22. Obrońca swój wniosek o wznowienie postępowania oparł na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 k.p.k., wywodząc, że po wydaniu orzeczenia ujawniły się nowe fakty lub dowody nieznane przedtem sądowi, wskazujące na to, że skazana nie popełniła przestępstwa z art. 211 k.k. oraz domagając się uchylenia zapadłego prawomocnego wyroku i uniewinnienia skazanej.

Po rozpoznaniu tego wniosku, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu, wyrokiem z dnia 16 maja 2024 r., sygn. akt II AKo 29/24 orzekł w następujący sposób:

I. wznowił postępowanie i uchylił wyrok Sądu Rejonowego w Oleśnicy z dnia 12 stycznia 2022 r., sygn. akt II K 175/20 oraz zmieniający go wyrok Sądu Okręgowego we Wrocławiu z dnia 8 grudnia 2022 r., sygn. akt IV Ka 838/22, a także:

1) uniewinnił oskarżoną H.P. od zarzuconego jej i przypisanego przestępstwa z art. 211 k.k., polegającego na tym, że od dnia 26 czerwca 2019 r. do dnia wydania wyroku przez Sąd I instancji, w D. (Irlandia) i Sycowie, bez porozumienia z ojcem S.P., bez zamiaru powrotu, wyjechała w dniu 19 marca 2018 r. z Irlandii do Polski, zabierając wbrew jego woli małoletnią, E.P., a następnie wbrew postanowieniu zabezpieczającemu Metropolitarnego Sądu Rejonowego w D. z dnia 6 marca 2019 r. (nr ref [...]), nakazującemu złożenie paszportu małoletniej w tamtejszym wydziale prawa rodzinnego i zakazie jej wywiezienia z jurysdykcji tamtejszego sądu oraz wbrew jego woli, jako osoby ustanowionej wyłącznym opiekunem dziecka powołanym do wykonywania władzy rodzicielskiej, bez prawa matki do kontaktów z małoletnią, na podstawie prawomocnego orzeczenia w/w Sądu z dnia 25 czerwca 2019 r. (nr ref. [...]) oraz wbrew prawomocnemu w dniu 22 lutego 2019 r. orzeczeniu Sądu Rejonowego w Oleśnicy z dnia 9 października 2018 r. (III Nsm 386/18) i postanowieniu tego Sądu z dnia 11 kwietnia 2019 r., zlecającego kuratorowi sądowemu przymusowe odebranie H.P., przetrzymuje ją w nieustalonym miejscu pobytu na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, bez zamiaru przywiezienia małoletniej do Irlandii, do miejsca zamieszkania ojca, czym działała na szkodę wymienionego S.P.;

2) uchylił orzeczenia akcesoryjne związane ze skazaniem, a mianowicie:

a) o zasądzeniu od oskarżonej H.P. na rzecz oskarżyciela posiłkowego S.P., na podstawie art. 46 § 2 k.k., nawiazki w wysokości 5.000 złotych;

b) o zasądzeniu od oskarżonej H.P. na rzecz oskarżyciela posiłkowego S.P. kosztów zastępstwa procesowego;

c) o obciążeniu Skarbu Państwa kosztami tego postępowania w całości;

II. zasądził od Skarbu Państwa na rzecz obrońcy z urzędu stosowne wynagrodzenie z tytułu obrony udzielonej H.P. w postępowaniu wznowieniowym;

III. stwierdził, że koszty sądowe w sprawie o wznowienie postępowania ponosi Skarb Państwa.

Apelację od powyższego wyroku wniósł pełnomocnik oskarżyciela posiłkowego, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonej. Zarzucił mu naruszenie „przepisu prawa materialnego, tj. art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. poprzez jego zastosowanie i uznanie, że wydane przez Sąd Okręgowy we Wrocławiu prawomocne postanowienie z dnia 30 stycznia 2023 r., sygn. akt XIII RCo 41/20 ustalające, że orzeczenie Sądu Okręgowego w D. Region Metropolii D. (Irlandia) z dnia 25 czerwca 2019 r., sygn. akt [...], ustalające oskarżyciela posiłkowego S.P. wyłącznym opiekunem prawnym wspólnego małoletniego dziecka E.P. oskarżyciela posiłkowego S.P. i skazanej H.P. nie podlega uznaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, stanowi o tym, że po wydaniu wyroku skazującego przeciwko skazanej H.P. ujawniły się nowe fakty i dowody nieznane przedtem sądowi uzasadniające wznowienie postępowania w sprawie, wskazujące na to, że skazana nie popełniła przestępstwa z art. 211 k.k., co winno skutkować uniewinnieniem skazanej, podczas gdy w dacie wydawania orzeczenia w sprawie karnej ww. wyrok sądu obcego podlegał automatycznemu uznaniu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, co skutkowało skazaniem H.P.”.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie wniosku obrońcy o wznowienie postępowania oraz zasądzenie od H.P. na rzecz oskarżyciela posiłkowego kosztów postępowania.

W odpowiedzi obrońca z urzędu H.P. wniósł o nieuwzględnienie tej apelacji i utrzymanie zaskarżonego nią wyroku w mocy oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów pomocy prawnej udzielonej oskarżonej z urzędu w postępowaniu odwoławczym według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Przed przystąpieniem do merytorycznego rozpoznania apelacji należało zbadać kwestię jej dopuszczalności (art. 430 § 1 k.p.k.). W tej materii dostrzec trzeba, że pełnomocnik wskazuje w swym środku odwoławczym, iż skarży cały wyrok Sądu Apelacyjnego. Zapoznanie się jednak z treścią zarzutu (w którym podniesiono obrazę art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k.) oraz uzasadnieniem apelacji wskazuje, że pełnomocnik kwestionuje w istocie stanowisko Sądu Apelacyjnego o zaistnieniu podstaw do wznowienia postępowania, a więc jedynie tę część zaskarżonego wyroku, na mocy której wznowiono postępowanie i uchylono wyroki. Za tym przemawia również wniosek apelacji, w którym jej autor domaga się – jak już wskazano – zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia wniosku obrońcy o wznowienie postępowania. I tak właśnie odczytać należało treść przedmiotowej apelacji. Poczynione w apelacji zastrzeżenie, że zaskarżono wyrok „w całości” nie oddaje zatem w istocie faktycznego zakresu zaskarżenia w niniejszej sprawie, jako że to podniesione przez apelującego zarzuty i sformułowane wnioski apelacyjne świadczą o zakresie zaskarżenia.

Przyjmując taki właśnie zakres zaskarżenia, zauważyć trzeba, że z art. 547 § 2 k.p.k. wynika, iż orzekając o wznowieniu postępowania, sąd uchyla zaskarżone orzeczenie i przekazuje sprawę właściwemu sądowi do ponownego rozpoznania, od którego to orzeczenia środek odwoławczy nie przysługuje. Zgodnie zaś z art. 547 § 3 zd. 1 k.p.k., uchylając zaskarżone orzeczenie, sąd może jednak wyrokiem uniewinnić oskarżonego, jeżeli nowe fakty lub dowody wskazują na to, że orzeczenie to jest oczywiście niesłuszne, albo też postępowanie umorzyć. Po myśli natomiast art. 547 § 3 zd. 2 k.p.k. od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie przysługuje środek odwoławczy (chyba, że orzeczenie wydał Sąd Najwyższy – wtedy to środek odwoławczy zgodnie z art. 547 § 4 k.p.k. nie przysługuje). Z przywołanych tu regulacji § 2 i 3 art. 547 k.p.k. wynika, że orzeczenie o wznowieniu postępowania zawiera rozstrzygnięcie pierwotne (o wznowieniu postępowania) i rozstrzygnięcie następne. Ze zdania drugiego § 3 wyraźnie wynika, od jakiego rodzaju orzeczeń przysługiwać ma środek odwoławczy - są nimi wyłącznie wyroki uniewinniające lub umarzające postępowanie. Ustawodawca nie wskazał w tym przepisie, że środek odwoławczy miałby przysługiwać również od orzeczenia o wznowieniu (a więc od rozstrzygnięcia

pierwotnego), wszak przepis art. 547 § 3 zd. 2 k.p.k. stanowi jedynie, że od wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie przysługuje środek odwoławczy. Powyższe odczytać więc trzeba w ten sposób, że jedynie od rozstrzygnięcia następczego o uniewinnieniu oskarżonego lub o umorzeniu postępowania przysługuje środek odwoławczy. Wniosek taki wypływa już z zestawienia § 2 art. 547 k.p.k. z jego § 3, skoro w tym ostatnim przepisie odmienne uregulowanie dotyczy wyłącznie rozstrzygnięcia następczego, a nie całego orzeczenia wznowiającego i nie nawiązuje się w nim do samej kwestii wznowienia postępowania.

W razie zatem, gdy sąd wznowieniowy skorzysta z możliwości przewidzianej przez art. 547 § 3 k.p.k., wydane orzeczenie będzie zawierać rozstrzygnięcie w postępowaniu wznowieniowym w przedmiocie wznowienia postępowania (o wznowieniu postępowania prawomocnie zakończonego oraz o uchyleniu orzeczeń, objętych środkiem zaskarżenia), jak i rozstrzygnięcie zapadające w postępowaniu wznowionym (głównym) - o uniewinnieniu albo o umorzeniu postępowania. Rozstrzygnięcie w postępowaniu wznowionym (głównym), wydane przez sąd wznowieniowy, będzie stanowiło ekwiwalent orzeczenia, które miałoby zapaść w postępowaniu przed sądem właściwym w wypadku przekazania temu sądowi sprawy do ponownego rozpoznania (na podstawie art. 547 § 2 k.p.k.).

Orzeczenie w części dotyczącej wznowienia postępowania jest rozstrzygnięciem zapadającym w szczególnym rodzaju postępowania, już po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego w jego głównym nurcie i ma ono charakter jednoinstancyjny. Dostrzec tu trzeba, że orzeczenia kasatoryjne wydane wskutek uwzględnienia nadzwyczajnego środka zaskarżenia nie podlegają zaskarżeniu, a co istotne rozstrzygają one o zasadności owego nadzwyczajnego środka zaskarżenia, a nie w przedmiocie odpowiedzialności karnej oskarżonego. Środek odwoławczy, o którym stanowi art. 547 § 3 zd. drugie k.p.k. nie może zatem odnosić się do rozstrzygnięcia wznowieniowego, ale do rozstrzygnięcia wydanego w postępowaniu wznowionym, skoro chodzi tu o orzeczenie stanowiące odpowiednik tego, jakie zapadłoby przed sądem właściwym po uchyleniu orzeczenia i przekazaniu sprawy w trybie art. 547 § 2 k.p.k., czyli w przedmiocie

odpowiedzialności karnej oskarżonego. Apelacja przysługuje bowiem od rozstrzygnięcia o przedmiocie procesu. Takie podejście pozwala zachować spójność systemową. Innymi słowy, apelacją nie można skutecznie zaskarżyć rozstrzygnięcia o wznowieniu postępowania, które dopiero otwiera drogę do wydania orzeczenia o przedmiocie procesu.

Przyjęcie odmiennego stanowiska oznaczałoby, że strony postępowania w sprawie, w której zapadłoby orzeczenie na podstawie art. 547 § 3 k.p.k. miałyby prawo wnosić środek odwoławczy nie tylko od orzeczeń o uniewinnieniu lub umorzeniu postępowania, ale także do zaskarzania samego rozstrzygnięcia o wznowieniu postępowania, podczas gdy strony postępowania w sprawach, w których, po wznowieniu postępowania i uchyleniu orzeczeń, sprawę przekazano by do ponownego rozpoznania (art. 547 § 2 zd. pierwsze k.p.k.) z takiego prawa nie mogłyby skorzystać (art. 547 § 2 zd. drugie k.p.k.). Takie zróżnicowanie uprawnień stron nie znajduje zaś żadnego aksjologicznego uzasadnienia, nie wspominając o tym, że zaburzałoby model postępowania w przedmiocie nadzwyczajnego środka zaskarżenia.

Podzielić więc należy zapatrywanie, że przepisy Kodeksu postępowania karnego nie przewidują jakiegokolwiek wyjątku w zakresie zaskarżalności orzeczenia sądu wznowiającego postępowanie (i uchylającego wyrok albo postanowienie). Przepis art. 547 § 3 zd. drugie k.p.k. nie stanowi w tym zakresie wyłomu, zezwalając na zaskarżenie jedynie wyroku uniewinniającego lub umarzającego postępowanie. W przepisie tym nie chodzi o przeprowadzenie kontroli odwoławczej orzeczenia wydanego w związku z rozstrzygnięciem o nadzwyczajnym środku zaskarżenia, ale o możliwość przeprowadzenia takiej kontroli, co do orzeczenia wydanego przez sąd wznowieniowy, które - po wznowieniu - kończy główne postępowanie karne (zob. trafnie wyrok SN z dnia 8 grudnia 2020 r., II KA 1/20 i przywołana tam argumentacja, do której należy się odwołać; zob. też wyrok SN z dnia 15 kwietnia 2021 r., III KA 1/20 czy postanowienie SN z dnia 1 października 2010 r., V KA 1/10). Powyższy pogląd podzielono następnie w piśmiennictwie (zob. np. J. Zagrodnik [w:] Kodeks postępowania karnego. Komentarz, LEX/el. 2024, teza 10 do art. 547 czy J. Matras,

Rozpoznawanie przez Sąd Najwyższy środków odwoławczych w postępowaniu karnym, Warszawa 2024, s. 182).

Prowadzi to do wniosku, że Sąd Najwyższy nie jest uprawniony do badania zasadności wznowienia postępowania przez Sąd Apelacyjny, jak tego oczekuje się w przedmiotowej apelacji. Dlatego też Sąd Najwyższy, na podstawie art. 430 § 1 k.p.k., pozostawił tę apelację bez rozpoznania, jako niedopuszczalną z mocy ustawy. Z kolei po myśli § 17 ust. 2 pkt 6 oraz § 18 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763), zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adw. S.B., jako obrońcy z urzędu H.P., za sporządzenie i wniesienie w sprawie odpowiedzi na apelację kwotę 300 zł, zaś na podstawie art. 637 § 1 k.p.k. obciążył oskarżyciela posiłkowego S.P. kosztami sądowymi postępowania odwoławczego.

Z tych wszystkich powodów orzeczono, jak na wstępie.

WB

r.g..